

BEKÖSZÖNTŐ

„Akitől nincs mesze az élet határa, / Nem előre szeret nézni, hanem hátra” – írta Petőfi A téli esték című, 1848 januárjában született gyönyörű versében. E költői megállapítás igaz volta az oka s egyúttal magyarázata annak, hogy noha egy új – s remélem, az olvasók által szerethető – kötethez írok néhány bevezető sort, én is, ahelyett, hogy magáról a könyvről adnék némi – esetleg hasznos – tájékoztatást, előbb önkéntelenül a múltba nézek, pályám kezdetére vetek egy pillantást.

Immár bő hat évtizede állok a nyelvészet s ezen belül első-sorban anyanyelvünk szolgálatában. Első értékelhető munkám, Ady versmondatai című tanulmányom 1954-ben jelent meg az Irodalomtörténet című szakfolyóiratban, s attól kezdve nem volt olyan év, amelyben legalább néhány nyelvészeti vagy társtudományi, tudományos vagy ismeretterjesztő munkám ne került volna ki kezem vagy írógép-, majd számítógép-bilentyűzetem alól. Közöttük voltak testes, több száz oldalas munkák, sőt volt olyan, amelynek terjedelme a két és fél ezer oldalt is meghaladta (a Nyelvművelő kézikönyv; igaz, ennek létrehozásában kiváló társaim is voltak), de írásaim nem csekély része rövid, mindössze egy-két oldalas cikk, némi jóindulattal talán úgy nevezhetem: miniesszé.

Az a szerintem szemrevaló kis kötet, amely elé e sorokat írom, a Szabad Föld című hetilapban kerek húsz éven át vezetett, Anyanyelvi örjárat című rovatba írt kis cikkeim közül tartalmazza azokat, amelyeket a legutóbbi néhány évben letkezettek közül válogattam ki, mert úgy éreztem, érdemesek arra, hogy kötetben is megjelenjenek. Az e cikkeket néhány évvel megelőző, szintén ebből a rovatból kiválogatott írásaim

közül egy kötetnyi A szavak ösvényein címmel 2011-ben már megjelent ugyancsak a Tinta Könyvkiadónál, s úgy tudom, az olvasók szívesen fogadták. Ez a kötet annak a testvérkéje, fiataljaink szavával a kistesója. Címét – Anyanyelvünk tája – annak köszönheti, hogy az Interpress Magazinban, rövid, de elég jól ismert nevén IPM-ben több mint fél évtizedig vezettem egy hasonló című anyanyelvi rovatot, s bár 2014 decemberében e rovatot egy „Köszönet az Olvasónak” című búcsúzó cikkkel abbahagytam, befejeztem, az annak idején általam kidolgozott rovatcímet időközben annyira megkedveltem, hogy – ha a Kiadó sem ellenzi – némi módosítással e kötet címéül téve őrzöm tovább az emlékét.

Mikről szólnak a könyvecske cikkei? Olyan, általában nem nagy horderejű, de azért nemegyszer fontos, sőt lényegbevágó, kivétel nélkül anyanyelvünkkel kapcsolatos témákról, amilyenekkel, illetve amelyekkel olvasóim – köztük egykori tanítványaim, továbbá médiabeli szerepléseim alapján valamikori hallgatóim, nézőim, levélíróim – hozzám fordulnak, azazhogy fordultak. Elismerem, az olvasóktól, levélíróktól kapott kérdések között akadnak közhelyszerűek, érdektelenek is, de a többségük nem ilyen, s én természetesen már reflexióim első megjelenési helyén, a Szabad Föld hetilapban is csak azokat a válaszaimat tettem közzé, amelyek az ott általában meg is nevezett kérdezőn kívül a lap többi olvasóját is érdekelhették. Itt, e kötetben még a már egyszer megjelent írások közül is csupán válogatok, szemelgetek, s többnyire a kérdező nevét is elhagyom. Mit tagadjam, én, a nyelvész, már gyermekkoromban csodálatosnak érzett anyanyelvemnek mindmáig bámulója és bűvára érdekesnek és szórakoztatónak, esetenként még izgalmasnak is tartom az olyanfajta kérdéseket (és a rájuk adható válaszokat), amilyenek pl. a következők. A valamire vagy valakire dühös ember miért mondja azt magáról, hogy *pipa vagyok*? Mit jelent és honnan ered a régiesnek érződő, de ma is elő-előforduló *nemtő* szó? Mi fán terem a napjainkban divatos mutyizás *mutyi* szava? Miért nevezzük a sokat alvó embert *álomszuszéknak*? Van-e öntisztulás a nyelvben? Miért

hallunk néha olyan furcsaságot, hogy „ezt meg *kell*sz javítani”? Mióta él nyelvünkben, és kell-e nekünk egyáltalán a többek által szörnyszülöttnek tekintett *izé* szócska? Stb., stb.

Sok egyébről szólhatnék még e beköszöntőben, de ami magamról s könyvecskémről mindenképpen kikíváncozott belőlem, már el is mondtam. Végezetül még csak ennyit: megtiszteltetésnek tekintem, hogy a Tinta Könyvkiadó e kis munkámat *Az ékesszólás kiskönyvtára* című, vonzó, szinte lebilincselő nevű sorozatában való megjelentetésre érdemesítette, s abban bízom, hogy majdani olvasóim szerint valóban helye van ott, sőt ott van a legjobb helye.

Grétsy László